

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Muuttunut turvallisuusympäristö

Hallituksen esityksen taustalla on Suomen turvallisuusympäristön vakava ja pitkäaikainen muutos. Venäjän ulkopolitiikan toimintatavat ja tavoitteet haastavat suomalaista turvallisuus- ja peloteajattelua. Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaan on osoittanut sen oleman halukas ottamaan merkittäviä ulkopoliittisia riskejä ja sietämään huomattavia miehistötappioita osana sotilaallista toimintaansa. Venäjä on lisäksi osoittanut valmiutensa käyttää jalkaväkeä massamaisella tavalla. Sotilaallista toimintaa Suomea vastaan ei voida sulkea pois, ja turvallisuustilanne voi muuttua nopeasti.

Naton etulinjan maana Suomella on selkeä intressi vahvistaa omaa turvallisuuttaan ja sitä kautta tukea Naton yhteistä puolustusta ja pelotetta.

Kansainvälisesti päätös niin sanotusta Ottawan -sopimuksesta irtisanoutumisesta on selitettävissä Suomen maantieteellisellä sijainnilla sekä Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa saaduille opeilla. Päätös tullee aiheuttamaan kuitenkin myös kansainvälistä kritiikkiä esimerkiksi miinojen käyttöön liittyvän tabun rapauttamisesta ja tämän vuoksi Suomen päätöksen riittävä taustoittaminen on tärkeää huomioida osana ulkomaan edustustojen työtä. Päätökseen virallisella tasolla kriittisesti suhtautuvista maista löytyy todennäköisesti myös ymmärrystä Suomen päätökselle maan maantieteellinen asema ja sotilaallinen uhkakuva huomioiden.

Päätöksenteon aikataulusta

Ottawan sopimuksen mukaan sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta irtisanomisilmoituksen jättämisestä.

Julkisuudessa esitettyjen arvioiden mukaan sakara- ja putkimiinien tuotanto voidaan tarvittaessa käynnistää Suomessa suhteellisen nopeasti.

Suomen turvallisuusympäristössä voi tapahtua myös äkillisiä ja arvaamattomia muutoksia. Yleisten arvioiden mukaan Venäjällä on 2–3 vuoden sisällä kyky rajoitettuun tavanomaiseen sodankäyntiin lähialueillaan ja 5–7 vuoden sisällä kyky laajamittaiseen tavanomaiseen sodankäyntiin Natoa vastaan.

Yllä olevat tekijät ja Suomen vahvan puolustuskyvyn huomioiden päätöksenteolla Ottawan-sopimuksen irtisanomisesta ei ollut akuuttia aikapainetta. Päätöksenteon laajempia ja tarkempia taustoja olisi voitu avata julkisuuteen myös rauhallisemmalla aikataululla, mikä olisi palvellut päätöksenteon yleistä hyväksyttävyyttä.

Päätöksenteon julkisuudesta

Julkisten tietojen perusteella hallituksen irtautumispäätökseen on keskeisesti vaikuttanut puolustusvoimien julkisuuslain 24.10 §:n perusteella salassa pidettävä selvitys.

Päätöksenteon avoimuuden, yleisen hyväksyttävyyden ja kansalaiskeskustelun kannalta olisi ollut toivottavaa julkaista päätöksen taustoja siltä osin kuin tietojen julkaiseminen ei vaaranna Suomen kansallista turvallisuutta tai puolustusta. Tämä olisi ollut mahdollista toteuttaa esimerkiksi laatimalla selvitykseen julkinen osa tai erillinen julkinen tiivistelmä.

Suomen puolustuskyvystä

Puolustusvoimat on korvannut jalkaväkimiinoja vuoden 2012 jälkeen hankkimalla useita suorituskykyä kuten lennokkeja, moniherätepanssarmiinoja, raivaamisenestopanoksia ja viuhkapanoksia. Huomioiden puolustusvoimien korvaavia hankintoja varten saamat varat sekä hallituksen päätöksen jälkeen mahdollisesti rakennettavat miinavarannot, on mahdollista, Suomen puolustuskyky on kokonaisuudessaan vahvempi sen jälkeen, kun Suomi on ensin liittynyt ja sen jälkeen eronnut Ottawan-sopimuksesta.

Yllä olevien seikkojen perusteella toteamme, että Suomen irtautumista Ottawan sopimuksesta voidaan pitää tarpeellisena reagoitina Suomen vakavasti heikentyneeseen turvallisuusympäristöön.

Kunnioittavasti,

Harri Mikkola, ohjelmajohtaja, Ulkopoliittinen instituutti

Matti Pesu, vanhempi tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

Joel Linnainmäki, tutkija, Ulkopoliittinen instituutti

Joel Linnainmäki

Lausunto on annettu Harri Mikolan, Matti Pesun ja Joel Linnainmäen puolesta.